

הלכות תפלין סימן לב

(טו) **לבתים: מזה** יתן כל פְּרָשָׁה בבית שלה *שְׁתֵּהא (ריג) זְקוּפָה מַעֲמֵד (סו) [סו] **בביתה:** **מז** *יִהְיֶה הַגְּלִיל עָלֶיךָ תַּחֲלָה שְׁנֵהוּ שְׁנֵהוּ עָלֶיךָ, וְגָלִילָה תַּחֲתָיו (ריד) לַעֲד פֶּה הַבָּתִּים: הגה נֶרָאשׁ הַפְּרָשָׁה יִהְיֶה מִנֵּחַ לַעֲד יְמֵינוּ הַקּוֹרָא, שֶׁאֵם בֹּא לַפִּתְחָן וְלִקְרָאן יִהְיֶה מִנֵּחַם לַפְּנִי (רטו) כְּהִלְכְתָּן (תרומת-הדשן ובית-יוסף בשם אורחות-חיים): **מז** *אֵם פֶּתַח כָּל הָאֲרֻכָּעָה פְּרָשִׁיּוֹת בְּקֶלֶף אֶחָד כְּשֵׁרִים (רטו) אֶפְסֹלו אֵין רֹחַ בִּינֵיהֶם, וּבְכֹלֶבד שִׁיחָא חוּט (ריז) או מְשִׁיחָה בֵּין כָּל בֵּית וּבֵיתָ. יִשָּׁל יָד כּוֹתֵב הָאֲרֻכָּעָה פְּרָשִׁיּוֹת בְּקֶלֶף אֶחָד, וְגוֹלָל אוֹתָן מִסּוּפָן לַתַּחֲלָתָן, וְכוּרֶךְ קֶלֶף עָלֵיהֶם וּשְׁעָר עֲגָל וּמִכְנִיסֶם בְּבֵיתָם כְּמוֹ שֶׁל רֹאשׁ. *אֵם פֶּתַח עַל אֲרֻכָּעָה קֶלֶפִים [*] וְהַנִּיחֶם (ריח) בְּאֲרֻכָּעָה בָּתִּים יָצָא, *וְהָיָא שְׁטִטְלָה (פרוש, יִכְסֶה) עוֹר עַל אֲרֻכָּעָה בָּתִּים שִׁיחֵי נְרָאִים בְּבֵית אֶחָד: הגה (ריט) וְהַמְנִיחָה לְבִדְקָם בְּדִבְקָ שִׁיחָא הַכֹּל בְּקֶלֶף אֶחָד, וְיִזְהַרוּ לִטַּל (רכ) דְּבַק (סס) כְּשֶׁר (כירך) שֶׁאִמֵר וְאִמֵר ס' נז): **מז** *אֵם צִפָּה הַבָּתִּים בְּזָהָב (רכא) או בְּעוֹר בְּהִמָּה טְמֵאָה, פְּסוּלִים: **מט** *הִלְכָּה לְמִשָּׁה מְסִינִי שִׁיחֵי תַּפְלִין נִתְפָּרִים (רכב) בְּגִידִי (סט) [סט] בְּהִמָּה וְיִחִיה (רכג) טְהוֹרִים, *וְטוֹב לְתַפֵּר (רכד) בְּגִידֵי שׁוֹר: ג' כֵּאֵין לְקִנּוּת גִּידִים מֵאִינוּ יְהוּדִי מִשׁוּם (רכה) דְּחִישִׁינָן

ג. ר"אש"ש בסדר תפלין תפלין והפירוש לדעת רש"י וקרי"א אפסרונני וספר אורחות חיים ד. שם ה' מנחות לו ו. שם ז' שם ט. מנחתרין מח ט. שם כח וקח י. שמואל רבא ונמוקי יוסף וספר תרומה כ. אמר בשם מהרי"ל מולין

באר היטב

(טו) **לבתים.** וטוב שניח אצל פרשת ונתנה אם שמע בעד הפונה לפרשת קדש, של"ה עמ"א: (סו) **בביתה.** וברע"ב אין לפסל בשביל זה, ע"ת עמ"א: (סס) **כשר.** מבהמה טהורה: (סט) **בהמה.** ולוקחין מהעקב שהם לבנים, ואם הם קשים מורכבן באבנים עד שיעשו כפשתן וטוין אותם ושוררין אותם.

מן המתר בפי', עין שם: [סו] **בביתה.** עב"ט. וכתב בנו"ב מ"ח דאף שר"ת חולק וס"ל שמתנה שכתב מ"מ א"צ להניח שמי וזגות תפלין, דשאני סדר הנחתן דאיכא רב האי גאון ודקמא גאונים דקומי בשטת ר"ת ע"ש. ואפשר לומר דבכאן אף לר"ת אין פסול בדיעבד בזה משא"כ לענין סדר הנחתם ודאי עובדא אלא אלא דר"ת ולכן צריך לצאת דעתו בזה. ועוד נראה שהמנהג של כל יד וזגות תפלין יש לו יסוד מנה ע"י הוהר וזכס הנדון הארי"ל שאלו נאלו דא"ת ולכן הקדוה בזה כל ידא' השם וחשבו שמו, משא"כ כשאר מחלקת הפוסקים כל חסידן דעלמא כסר מניה נחל להם לישאלא כו', וי' שרועה להיות חכם בענין דעה האחרת ורוצה לצאת י"ח של דעה זו ע"י אמרו כל המתנהר כו' וזי בזה: [*] והניחם בדי' בתים כו'. וכתב בכו"ר בשם ב"ת ויחזק ח"ב ס' עו דלאו דוקא הניחם בדיעבד אלא כיון שכתבו בדי' קלפים חשוב דיעבד ומתן להניחם לכתחלה ע"ש: וכתב עוד שאם נמצא (שעות) בפרשה רביעית מתן לכתב בקלף לכו דהוי פריעבד. ואם נכתב פרשה אחת כש"י שלא כסדר, עין בשו"ת הר"ש בן הרשב"ץ סימן תרלב ע"ש: [סט] **בהמה.** עב"ט. ובנו"ב מ"ח ב' חולק ג"כ עליו וכתב שזה מילי בטאלדורו"ש מהבאר בסעי' ג. וכיון שטאלדורו"ש אין הכי"י מכשיר לכתחלה איך יוסיף להכשיר בנ"מנעם, יע"ש שקבע בטאלדורו"ש שבה"י מתיר בשעת הדקא, ואני חושש אפילו בשעת הדקא שהרי הלי"מ הוא גידון והטאלדורו"ש

שערי תשובה

מן המתר בפי', עין שם: [סו] **בביתה.** עב"ט. וכתב בנו"ב מ"ח דאף שר"ת חולק וס"ל שמתנה שכתב מ"מ א"צ להניח שמי וזגות תפלין, דשאני סדר הנחתן דאיכא רב האי גאון ודקמא גאונים דקומי בשטת ר"ת ע"ש. ואפשר לומר דבכאן אף לר"ת אין פסול בדיעבד בזה משא"כ לענין סדר הנחתם ודאי עובדא אלא אלא דר"ת ולכן צריך לצאת דעתו בזה. ועוד נראה שהמנהג של כל יד וזגות תפלין יש לו יסוד מנה ע"י הוהר וזכס הנדון הארי"ל שאלו נאלו דא"ת ולכן הקדוה בזה כל ידא' השם וחשבו שמו, משא"כ כשאר מחלקת הפוסקים כל חסידן דעלמא כסר מניה נחל להם לישאלא כו', וי' שרועה להיות חכם בענין דעה האחרת ורוצה לצאת י"ח של דעה זו ע"י אמרו כל המתנהר כו' וזי בזה: [*] והניחם בדי' בתים כו'. וכתב בכו"ר בשם ב"ת ויחזק ח"ב ס' עו דלאו דוקא הניחם בדיעבד אלא כיון שכתבו בדי' קלפים חשוב דיעבד ומתן להניחם לכתחלה ע"ש: וכתב עוד שאם נמצא (שעות) בפרשה רביעית מתן לכתב בקלף לכו דהוי פריעבד. ואם נכתב פרשה אחת כש"י שלא כסדר, עין בשו"ת הר"ש בן הרשב"ץ סימן תרלב ע"ש: [סט] **בהמה.** עב"ט. ובנו"ב מ"ח ב' חולק ג"כ עליו וכתב שזה מילי בטאלדורו"ש מהבאר בסעי' ג. וכיון שטאלדורו"ש אין הכי"י מכשיר לכתחלה איך יוסיף להכשיר בנ"מנעם, יע"ש שקבע בטאלדורו"ש שבה"י מתיר בשעת הדקא, ואני חושש אפילו בשעת הדקא שהרי הלי"מ הוא גידון והטאלדורו"ש

משנה ברורה

לפרשת "קדש" (248): **מה (ריג) זקופה.** בדרך קריאתה וברך שמיצמידין ספר-תורה בהיכל (249). וברע"ב אם נמנה שם משכתב אין לפסל התפלין בשביל זה (250), כן כתב הבית-יוסף בשם הר"ר בן-חביב וכן כתב הב"ח, וענין במגן-אברהם. ונראה דמפל מקום על להבא צריך לתמן, דהינו שיוציאם ויניחם בקלף: **מז (ריד) לצד פה.** דאי לאו הכי יעמדו האותיות והפוכות נגד הקורא: (רטו) **כהלכתן.** שיהי מענין שפרו הנחתן בבתי גס"פ הם מספרים לפני ימין הקורא אשר הוא עומד נגד המניח שיהיה קורא כסדר, מתחלה פרשת "קדש" של ימינו ואחר-כך פרשת "והיה כי יבא" ושאך הפרשיות, כמו שכתוב בסמ"ן לד, על-בן צריך להיות סוף הגלילה שהוא ראש הפרשה גס"פ מצד ימין נגדו: **מז (רטו) אפלו אין וכו'.** רוצה לומר, וכל-ישבן כשיש רוח בין הפרשיות, שיוכל להתחם ולשמש בדי' הקף גויל לכל אחת דשפיר דמי, אף דבעת הכתיבה כתבן בקלף אחר. וכתבו האחרונים: אף-על-גב דכשאין רוח ביניהם יתה מכרח להניח כל פרשה בביתה שלא בזקופה אפלו הכי כשר, כי הזקופה אינה אלא למצוה [כן מהבאר הפרוש לפי מה שכתב הבית-יוסף בשם מהרי"א ומהרי" בן-חביב וכן הסכים הב"ח, וענין במגן-אברהם בשם הדרכי-משה: (ריז) או משיחה. ורוצה לומר, דכיון שכתב הפרשיות בעור אחד צריך להפסיק בחוט או משיחה או בגיד כמו שאנו נוהגין בין בית לבית כדי לתת הכר שהבתים מבדלים, אבל בכתב הפרשיות על ד' עורות אין צריך לתת כלום בין בית לבית. ויש פוסקים דבכל גווי צריך לתת הבדל בין הבתים וכן יש לנהג, כמו שכתב המחבר לקמן בסעיף נא ונעביר חוט וכו'. ומכל מקום לענין דיעבד כתב הס"ט דאינו מעכב שם, שהעקר פסקא הראשונה: (ריח) **בארבעה בתים.** וכל-ישבן אם הניחם בבית אחד דטפי עדיף: (ריט) **והמנהג וכו'.** רוצה לומר, אם הניחם בבית אחד אף דבדאי יצא מקל מקום לכתחלה מצוה לדבוק. כתבו האחרונים, דאף שלכתחלה מצוה לכתב הארבע פרשיות של יד בקלף אחד, מקל מקום אם כבר כתב בארבעה קלפים חשוב דיעבד, ומתן להניחם לכתחלה אם מביקים מקדם. ואם נמצא טעות בפרשה רביעית, מתן לכתבה בקלף לכו אפלו לכתחלה ולהדביקה, דנה הוי כדיעבד (251): (רכ) **דבך כשר.** רוצה לומר מבהמה טהורה (252). וכתב בפרי"מגדים דנה רק למצוה אבל לא לעכובא, כיון דהדבוק אינו מעכב, ממילא אין קפידא במה מדבך: **מז (רכא) או בעור.** פרוש, שפשה עור מתחלה מבהמה טהורה ואחר-כך צפה על אותו עור מבהמה טמאה, אפלו הכי פסולים, ואפלו חתך במקום השיני"ן ששיני"ן נראה [פמ"ג], וענין בבאר הלכה: **מט (רכב) בגידי בהמה.** ולוקחין מהעקב שהם לבנים, ואם הם קשים מרכבים באבנים עד שיעשו כפשתן וטוין אותם ושוררין אותם. ודעת המגן-אברהם בסוף סעיף-קטן סו דבענין בזה הטוהר לשמה, והאלה"ה רבא ופרי"מגדים מפקפקין בזה: (רכג) **טהורים.** אפלו מנבלות וטפלות שלקם: (רכד) **בגידי שור.** ואם אין לו יקח מגידי בהמה דקה, אבל משמאה אפלו בדיעבד פסול. וצריך עיון אם מתן לתפר בגיד הנשמה (253) [אחרונים]: ג' **(רכה) דחישין וכו'.** ודוקא (רט) כשהוא הולך לבתי הנכרים לקנות מהם גידין, וגם ידוע לו שמקצת מן הנכרים הנוטלין הגידין מבהמה טמאה, לכן אף-על-פי שהרב נוטלין מטהורה, כיון שהוא הולך אצל נכרי בשעה שהם קבועין בבתיהם אין הולכין אחר הרב, שכל קבוע כמחצה על מחצה דמי; אבל אם העובד-גלולים הביא לשוק מתן לקנות ממנו, שפירן שפרש מקביעותו אמרין כל דפרש מרבא פריש (254), (רי) אם לא שמוכרין שם בשוק בחניות או חוזרין לקביעותן, וכן אם אין ידוע,

שער העיצון

(רט) מגן-אברהם: (רי) פרי חדש ומסעית-השקל:

הלכות תפילין סימן לב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ריב]

וְטוֹב שְׂמִיעָא מִפְּרָשָׁת "וְהָיָה אִם שָׁמַע" בְּצֵד הַפִּזְוֹנָה לְפָרְשָׁת "קִדְשִׁי" (248).

(248) נמצא, שיש הבדל בין תפילין של רש"י לתפילין של רבינו תם, שבתפילין של רש"י שפרשת 'והיה אם שמע' נמצאת בבית הרביעי מימין, אם כן יש להשחיל את השיער בחור בין הבית הרביעי לשלישי. לעומת זאת, בתפילין של רבינו תם שפרשת 'והיה אם שמע' נמצאת בבית השלישי מימין, אם כן יש להשחיל את השיער בחור בין הבית השלישי לשני, דהיינו באמצע הבית.

ואם שכח להוציא את השיער, וכבר תפר את הבית, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' א') שאף על פי שבדיעבד אינו מעכב, מ"מ כל שניתן לתקן את הדבר חובה לעשות כן, ולכן יש להתיר את התפירה ולהוציא את השיער.

[משנ"ב ס"ק ריג]

כְּדֶרֶךְ קְרִיאָתָהּ וְכֶדֶךְ שְׂמִיעָמִידִין סִפְרֵי-תוֹרָה בְּהִקְלָא (249). וּבְדִיעָבְדֵּי אִם נִתְּנָה שֵׁם מְשַׁבֵּחַת אֵין לְפָסֵל הַתְּפִלִּין בְּשִׁבְלִי זֶה (250).

(249) ואם הפרשיות גדולות ואינן נכנסות לבתים, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' ה') שאין לקצצן, שהרי נתקדשו בקדושת תפילין. אכן אם הן נכנסות רק לתוך החלל שכנגד התיטורא העליונה, הוכיח מהקול יעקב (ס"ק ריג) שיש להקל, וכן הורה החזו"א (ארחות רבנו ח"א עמ' לד') להקל בזה בתפילין של יד, מפני שאף התיטורא נחשבת חלק מהבתים [וראה שו"ת אבני נזר או"ח ח"א סי' יד שנחלק על השו"ע הרב (סע"ז) שכתב שהתיטורא אינה נקראת תפילין]. ומ"מ הקפיד הגר"י קניבסקי שלא ירדו ויכנסו אף כנגד התיטורא העליונה (וזכרון אליהו פ"א סיכום ההלכות אות א בשם הגר"ח קניבסקי).

ולענין תפילין של ראש, צידד הגר"י קניבסקי (ארחות רבנו שם עמ' לה) כדעת השל"ה (מסכת חולין נר מצוה ד"ה ארבע) שיש להקפיד שהפרשיות יהיו כולן בין מחיצות הבתים, מפני שכשהן בולטות למטה אינן נחשבות לגמרי כמונוחות בארבעה בתים, וכמבואר בשו"ע הרב (סוף ס"א) ושו"ת צמח צדק (או"ח סי' ח אות ז) שדין חריץ עד סוף הפרשיות הוא לעיכובא. מאידך, בשו"ת הרמ"ע מפאנו (סי' לה) ובט"ז (ס"ק לו) ובמאמר מרדכי (ס"ק מח) מבואר שאין זה מעכב שמחיצות הבתים יגיעו עד כנגד תחתית הפרשיות. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' ג) כתב, שאף בשל"ה אין מבואר שהוא מעכב בדיעבד. והמקור חיים (ס"מ) כתב שדי בכך שרוב כל פרשה יהיה בבית בפני עצמו, וכן משמע בספר כהונת עולם (סי' עט).

(250) וכמו שמוכח ממה שכתב השו"ע להלן (סמ"ז) שאם כתב את כל ארבע הפרשיות של ראש בקלף אחד והניח בארבעה בתים, חזר זה כשר, אף על פי שבאופן זה מניחין בעל כרחו בשכיבה, וכמו שכתב להלן (ס"ק רטו) בשם האחרונים האלו.

[משנ"ב ס"ק ריט]

וְאִם נִמְצָא טַעוֹת בְּפִרְשָׁה רְבִיעִית, מִתָּר לְכַתְּבָהּ בְּקֶלֶף לְבַד אֶפְלוּ לְכַתְּבָהּ וְלִמְדִּיקָהּ, דִּןָּה הָיָי בְּדִיעָבְדֵּי (251).

(251) וכל זה מדובר כשעל כל פנים נכתבה כל פרשה על קלף שלם, אבל אין לכתוב לכתחילה פרשה אחת על שני קלפים דבוקים, לפי הדעות שדבוק אינו חיבור [ראה לעיל ס"ק קעב], וכמו שכתב המשנת הסופר (סי' כ ס"ק ג). אכן, אם נקרע הקלף לאחר הכתיבה והאותיות עדיין שלימות, כתב חזו"א (או"ח סי' יא ס"ק ז) שרשאי להדביק את הקלף, ואינו פסול משום 'שלא בסדרן'.

[משנ"ב ס"ק רכ]

רוֹצֶה לִזְמַר מִקְהָמָה טְהוּרָה (252).

(252) ולענין מין שאינו אסור באכילה אך גם אינו ראוי לאכילה, כגון זהב, מבואר בשו"ת נודע ביהודה (או"ח מהדו"ק סי' א) שמותר להשתמש בו בתפילין, מפני שלא נתמעט מהפסוק אלא דבר שאסור באכילה. והוסיף, שאף שמבואר ברש"י (מגילה כד, ב) ובר"ן (שם) וכן ברע"ב (שם פ"ד מ"ח) שיש בזהב חיסרון של 'אינו מותר בפיו', מ"מ דבריהם קשים, וברש"י בסנהדרין (מח, ב) כתב שהחיסרון בזהב הוא מטעם אחר, וכן העיר בתוספות רע"א (מגילה שם). מאידך, הנשמת אדם (כלל יד אות ג ד"ה ומעתה גם) כתב שמלבד החיסרון דברר שאינו 'מותר', יש חיסרון במה שאינו 'בפיו' ואינו ראוי לאכילה, וכדעת הרש"י והר"ן, וכן משמע בהגהת החתם סופר על קטת הסופר (סי' ג ס"ו).

ואף שמבואר בגמרא (מכות יא, א) שחוטי פשתן נחשבים 'דבר המותר בפיו', כתב הערוך לנר (שם ד"ה כי אתקש) שאין להוכיח שאף דבר שאינו ראוי לאכילה כשר בתפילין, מפני שיש לומר שחוטם אלו באים מזרע פשתן, אשר הוא ראוי לאכילה. והחזו"א (או"ח סי' יא ס"ק ט) כתב שמוכח מגמרא זו שאין צריך דוקא דבק שנעשה מבהמה טהורה, אלא גם דבק שנעשה מן הארץ ויגדוליה כשר לכך, וכמבואר בשו"ת נודע ביהודה (או"ח מהדו"ת סי' ג).

[משנ"ב ס"ק רכז]

וְצִרִיף עֵינָי אִם מִתָּר לְתַפֵּר בְּגִיד הַנֶּשֶׁה (253).

(253) וצדדי הספק הם, שיש לומר שדומה לנבילות וטריפות שאף על פי שאסורות באכילה, בכל אופן נחשבות 'מין' המותר בפיו, שהרי ממין בהמה טהורה הן, או שנאמר שכיון שגיד הנשה לעולם אסור באכילה, ואין בו צד היתר אכילה לעולם, אינו 'מין' המותר בפיו' כלל, מה שאין כן בנבילות וטריפות, שמקרה הוא שגרם להן להיאסר. ובגדולי הקדש (ס"ק ב) ביאר צד נוסף להיתר, שכיון שיש לגיד הנשה שעת הכושר, שהרי עובר הנמצא במעי אמו גידו מותר, שגיד שליל נותר בשחיטת אמו, אשר על כן מותר לתפור בו [וראה שו"ת חתם סופר או"ח סי' לט].

[משנ"ב ס"ק רכה]

אִם הַעֲבָד־גְּלוּלִים הִבִּיא לְשׁוּק מִתָּר לְקַנּוֹת מִמֶּנּוּ, שְׂכִינָן שְׂפָרֶשׁ מְקַבְּעוֹתָו אֶמְרִינָן כָּל דְּפָרֶשׁ מְרַבָּא פָּרֶשָׁה (254).

(254) וכמו שביאר המג"א (ס"ק סו) שלא חוששים שמא ינחרו בהמה טמאה כדי להשתמש בגידיה, שהרי אין הם משתמשים אלא בגידו הבהמות שהם אוכלים, ורוב בהמות הנאכלות טהורות הן.

הלכות תפילין סימן לב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק וכת']

ולא בעינן תפירה תוף הבית רק סמוך להבית⁽²⁵⁵⁾.

(255) כוונתו שלא יתפור בקציצה עצמה, אלא בתיתורא, וכתב כן לאפוקי ממה שכתב הרמ"ע מפאנו (הובאו דבריו במג"א ס"ק סו) שתופרים את עור הקציצה.

[משנ"ב שם]

וְצָרִיף שְׁעוֹר הַבָּתִּים מִלְמָשָׁה לְפָיו יִהְיֶה יוֹצְאִים מִכָּל אֶרְבֶּעַ רוּחוֹתֵיהֶם עַד שֶׁיִּהְיֶה מְגִיעִים תַּחַת נֶקְבֵי הַתְּפִירָה⁽²⁵⁶⁾.

(256) והיינו באופן שהקציצה והתיתורא עשויות משני עורות, ותופרים את עור הקציצה ביחד עם עור התיתורא, ולכן צריך שיהיה עור הקציצה מתפשט ונכפל מתחת עור התיתורא העליונה כדי לתפורם יחד.

[ביה"ד ד"ה יתפר]

שְׁלֹא לִדְבֹק הַתְּפִירָא בְּדָבָק קִדְּם הַתְּפִירָה, דְּבָבָק חֲשִׁיב חֲבוּר תְּפִירָה⁽²⁵⁷⁾.

(257) וכתב החזו"א (א"ח סי' ו ס"ק י), שמה שנקט הביה"ל קודם התפירה, הרי זה משום שכך היו נוהגים הסופרים, אבל באמת אין נפקא מינה אימתי מדבק, ואף אם מדבק אחר התפירה הרי זה מבטל את התפירה, כיון שעכשיו הוא גוף אחד ללא הגידין, ואין התפירה מחברת עכשיו כלום. אמנם, בעיקר הדין אם דיבוק מבטל את התפירה, כתב שאינו מוכרע [ובאגרות חזו"א ח"א אגרת קט החמיר כדברי הביה"ל].

[משנ"ב ס"ק רלב]

וְקָשָׁר שֶׁל תְּפִלִּין הוּא הֶלְכָּה לְמִשָּׁה מְסִינִי. וְנִרְאֶה שֶׁצָּרִיף לַעֲשׂוֹתָ לְשִׁמָּה⁽²⁵⁸⁾.

(258) וכן תיקון הקשר, או הידוקו אם היה רופף, וכן הוזתו ממקום למקום כפי מידת הראש, דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פי"ד סל"א) שצריכים להיעשות לשמה.

ואם היה במחשבתו לעשותו לשם תפילין, אך לא אמר כן בפיו, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' ח) שבידעבד כשר. וכן דעת הגרש"ז אויערבך (שם).

[משנ"ב ס"ק רלג]

וְיֵשׁ שְׁעוֹשִׁין קָשֶׁר כַּמֶּ"ם סְתוּמָּה שֶׁנֶּרְאָה כְּשֶׁנִּי דִלְתִּין מִשְׁנֵי צִדֵּינָה, רָגְלוֹ שֶׁל זֶה בְּצֵד רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה; וְעֵין בְּסֶפֶר תְּפִירָתָא אֲרֵינָה וכו', דָּאלוּ הָעוֹשִׂים קָשֶׁר שֶׁל דִּלְתִּין מִכֵּן יוֹתֵר לְדִינָא⁽²⁵⁹⁾ וכו', לְחֹזֵר

וְלִהְיוֹתֵן וְלִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע בְּלִי בְּרָכָה⁽²⁶⁰⁾.

(259) משמעות דבריו, שקשר כמ"ם סתומה היינו קשר 'מרובע' [הנקרא קשר פשוט], וקשר של דל"ת היינו שנראית צורת דל"ת בקשר. ולכאורה מבואר בתפארת אריה להיפך, שיותר נכון לעשות קשר מרובע, והדל"ת תהיה ברצועות, דהיינו שהרצועות יצאו בצורת דל"ת, וכמפורש לעיל (סי' כו ס"ק לו) שהאות דל"ת נעשית על ידי הרצועות, אבל לא שהקשר עצמו נראה כדל"ת. וכן העיר המשנת הסופר (סי' כג ס"ה ביאור הסופר ד"ה ויש). ובהכרח צריך לפרש בכוונת המשגיב במה שכתב 'קשר כמ"ם סתומה', שרוצה לומר שיש באמצע חלל, ועל זה כתב שאלו העושים קשר של דל"ת, כלומר קשר מרובע פשוט, הוא יותר מכון לדינא, שאין ראוי לעשות שיהיה באמצע חלל. [וכן מוכח ממה שכתב המשנ"ב שראוי כשתי דלתי"ן משני צדדין רגלו של זה וכו', ואם נפרש שמדובר בסתם קשר מרובע פשוט, לא נמצא שתי דלתי"ן, ובהכרח שמדובר בקשר שיש באמצעו חלל, ובו נמצא שתי דלתי"ן.] אכן הרבה פוסקים (תרו"ם הדשן ח"ב סי' קעט, מג"א סי' כו ס"ק טו, קטת הסופר סי' כג ס"ה) כתבו לעשות קשר כמין דל"ת, וכפשוטו לשון המשנ"ב.

(260) וכן מבואר לקמן (סי' לד ס"ק טו) שמי שקרא קריאת שמע בלי תפילין וקורא פעם נוספת עם תפילין, הקריאה השניה מתקנת את החיסרון של 'הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו'.

אכן, אם עבר כבר זמן קריאת שמע [ומניח או תפילין מחמת שלא היו אצלו בתוך הזמן], כתב לקמן (סי' נח ס"ק ה וסי' סו ס"ק מ) שאין צריך לקרוא דוקא קריאת שמע בשעת הנחתן, אלא יכול לומר פסוקים אחרים.

[ביה"ד ד"ה ויעשה]

וְחֲדָשִׁים מְקֻרָּבִים בָּאוּ שְׁעוֹשִׁין קָשֶׁר שִׁיכֹל לְהִשְׁמֵט אוֹתוֹ אָנָּה וְאָנָּה, פְּדִי לְמַעַט טְרִיקָה אִם יֵרָצוּ לְהִקְטִינוּ אוֹ לְהִגְדִּילוּ, וְלֹא שְׁפִיר עֲבָדִי, דְּקָשֶׁר כָּנָה לֹא עֲדִין מְעִיבָה⁽²⁶¹⁾.

(261) ואלו הלוקחים תפילין של אחרים ומשנים את הקשר כפי מדת ראשם, כתב בשו"ת אבני נזר (א"ח סי' קפג אות ה) שאינם עושים כהוגן, שמאחר שהבעלים ישובו ויעשו את הקשר כפי מידת ראשם, שוב אין זה קשר של קיימא, ולא יצא ידי חובתו. ודעת החזו"א (ארחות רבנו ח"ג עמ' קצו) שאין צריך לחוש לדברי האבני נזר, וכן דייק הגר"ח קניבסקי (שם) מהמשנ"ב לקמן (סי' קי ס"ק כ), וכן כתב הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה מלואים סי' ה) שמנהג העולם להקל בזה, ויישב את ראיית האבני נזר. וראה מה שכתבנו בענין זה לעיל סי' כה הע' 6.

הלכות תפלין סימן לב

שערי תשובה

פאר הייט

מ"א. בני־מעים דקים ויבשים כמין חוטים של גידים, גידים גמורים הם ומתפר
לתפר בהם ס"ת ותומ", הלק"ט ח"א סימן רעג, והסד־אֶתְרֵן חולק עליו: (ע) צד.
טעם ל"ב תפירות, נגד שבטי ישראל; ואם עשה י"ד נגד מנשה ואפרים, טוב, עין
ע"ת. והארי' ז"ל כתב ע"פ הסוד דוקא י"ב. הקמ"ע מסבגו סימן לח כתב: אם
אין התפירה בתוך הבית רק בתוך המעברתא פסול, אבל בכ"י בשם הרא"ש
והלש" ומהדרכי משמע דלא בעי תפירה תוך הבית רק סמוך לבית, ע"ש מ"א:
(עג) בחוט א'. ואם נפסק החוט בשעת עשיית פסולות, דבעי שיהא חוט א', ב"י
בשם הרא"ס. וכתב ט"ז דלא בעי דביתא. וכתב ב"ח, דוקא אם נפסק החוט פסול ודבר
שישם החוט, אבל אם החוט קצר יגמר התפירה בחוט אחר לכתחלה והכי נהוג:

באור הלכה

משנה ברורה

שמוקצתן נוטליין אותן מבהמה טמאה, גספון מתר לקנות מהם בבל ענן, שרב גידין הם מבהמות טהורות. אך כל זה בגידין שאינן טוויין, אבל בגידין טוויין, דעת המגן-אברהם דאסור לקנות מהם אפלו הוא יודע שהם מבהמה טהורה, שבין שהוא הלקח למשה מסיני צריך שתהיה צשימתן לשמה, וטוית הגידין זו היא צשימתן, ונכרים לאו בני לשמה נינהו. וכבר כתבנו דהאלה רבה ופררי-מגדים מפקפקים אי בעי פלל בזה טויה לשמה: (רכו) **בטאליאדור"ש**. הם חושין הנעשים מן הקלף, ובמקום הדחק סבירא לה פיון דמינו הוא הם בגידין עצמן ויכשרים לתפר בהם סת"ם: (רכו) **עד שיזדמנו**. כדי שלא להתבטל ממצות תפלין, וכשיזדמן לו גידים יתירם ויתפר בגידים. ויש

שער הציון

(י"א) נודע ביהודה מהדורא תנינא סימן ב: (י"ב) פשוט: (י"ג) שם: (י"ד) מִן אֲבָרְקָה: (י"ו) ר"א ש' אֶלֶיהָ רָבָה: (י"ז) אֶחָרֹנִים: (י"ח) בֵּית יִסְרָאֵל: (י"ט) ט"ז: (כ"ט) וְלִכְתֹּרֶה מִכָּח בְּבֹאֵר הָעָר' שָׁמָּה הוּא סוֹבֵר כֵּן: (ל) ב"ח וּמִגֵּן אֲבָרְקָה: (ל"א) אֶלֶיהָ רָבָה: (ל"ב) ב"ח: (ל"ג) גְּמָרָא: